

פרק עשרים ושלשה

הקב"ה שהוא נותן התורה לך אצל בן עמרם, ולא כן אמר. וכאשר אחת מעיני מה ענינו של משה אל התורה תמצא כי מדרגת משה שהוא אומר מה אני שתנתן התורה שהיא השכל הפשוט על ידי, וכשביל שהיה ממעט עצמו הוא ראוי אל התורה שהיא שכל פשוט, וכמו שאמר הואיל ומעטת את צמך תקרא על שםך כי מצד הזה יש למשה יחוס אל התורה.

וז"ל לא היה הקטרוג רק מה התיחסות יש בתחתונים אל התורה שהיא השכל הפשוט, אבל התחתונים אין בהם פשיטות גמורה, אבל משה מפני הענה עד שאמר מה אני הרי אינו מייחד עצמו כלל, וזה ענין הענה, כי המתנאה הוא הפך הענה, שהמתנאה הוא שמיחד עצמו בחשיבות ובמעלה ואיש כזה אין לו מעלת הפשיטות כלל, אבל מי שיש בו הענה עד שאינו מחשיב עצמו לדבר כלל, הוא הוא פשוט לגמרי שאינו מיוחד בדבר מה, וזה שהוא ראוי ומיוחד אל התורה שהיא שכל פשוט, וכמו באונו בחבור גבורת ה' ענין הפשיטות שהוא במדת הענוה, והם דברים כרוכים מאד מאד עד שאין ספק בהם למי שמבין דברי חכמים וחידושים, ואו ידע כי כך רצו חכמים להחזיר השאלה כמה היה מיוחד משה לתורה כשביל מדת הענה המורה על פשיטות שהיה מיוחד בה שנאמר והאיש משה ענין מכל האדם אשר על פני האדמה (במדבר יב, ו) וזה היה עצם יחוד משה לתורה.

שאין המקבילים שהם בתחתונים ראויים לתורה, ויש לאדם ב' בחינות, כי האדם הזה יש לו דבקות אל העליונים מצד הנשמה הנבדלת, ויש לו חבור אל התחתונים מצד גופו החמרי, ומצד הדבקות שיש לו אל העליונים אין לו מקטרוג על התורה כי האדם נחשב מן העליונים, ולפיכך כל זמן שהיה למשה חבור עם הקב"ה לא היה כאן קטרוג על תורה שמהו הצד אין התורה בתחתונים רק בעליונים, אבל כאשר הפריך החבור הזה וירד לתחתונים או יש כאן קטרוג כי אין התחתונים ראויים אל התורה, ולפיכך אמר אחר שירד משה בא השטן, כלומר אחר שירד משה ושוב יש לו חבור לתחתונים בא השטן וכי.

ופירוש זה כי השטן הוא המקטרוג והיה מקטרוג תורה היכן היא, כלומר מה ענין יש לתחתונים אל התורה שהיא שכל פשוט, ומה שאמר תורה היכן היא כלומר איה מקום שלה לפי מדרגתה בעצמה שהיא שכל פשוט, ואיזה מקבל מוכן יש לה, ואמר הקב"ה שנתן אותה אל הארץ, כי התחתונים יש להם יחוס אל התורה שהיא שכל פשוט, וכאשר היה מעיין בארץ או היא אמרה אליהם הבין דרכה, פירוש כי הארץ אף שהיא יסוד פשוט מכל מקום אין לה יחוס אל התורה, לכך אמרה אליהם שהיא נבדל לגמרי ירדע דרכה, ואין לארץ שום יחוס אל התורה שהיא שכל פשוט.

התכבאר לך כי אי אפשר לומר רק שהיה משה מיוחד לתורה, והנה יש לשאול שאלה עצומה מאד איך אפשר שתיוחד משה עד שראוי לו התורה, וזה כי לפי מדרגת התורה ומעלתה שהיא שכל פשוט איך אפשר לומר שתיוחד אדם אל מדרגת התורה.

ובפירוש קושיא זו באנו תכמים בפרק רבי עקיבא במסכת שבת (פס, א) אמר רבי יהושע בן לוי בשעה שירד משה מלפני הקב"ה בא שטן ואמר לפניו רבונו של עולם תורה היכן היא אמר נתינתה לארץ, הלך אצל הארץ ואמרה לו אליהם הבין דרכה כו' (אייב בת, כט), הלך אצל הים אמר אין עמדי כו' (שם, י), הלך אצל תחום אמר לא בי שנאמר ותחום אמר לא בי ויא' (שם), הלך אצל אברון וזכות אברון באונוי שמענו שמעת (שם, כט), חזר לפני הקב"ה ואמר הפשתי בכל העולם ולא מצאתיה, אמר לו לך אצל בן עמרם, הלך אצל בן עמרם אמר לו תורה שנתן לך הקב"ה היכן היא, אמר לו וכי מה אני שיתן הקב"ה תורה על ידי, אמר לו הקב"ה משה כדאי את, אמר לפניו רבונו של עולם חמדה גנוזה יש לך שאתה משתעשע בה בכל יום אני אחזיק טובה לעצמי, אמר לו הקב"ה למשה הואיל ומעטת את עצמך תקרא על שםך שנאמר וזכר תורת משה עבדי (מלאכי ג, כב), ע"כ.

בארזי כזה כי השטן שהוא מקטרוג על כל מעשה היה מקטרוג על קבלת התורה.

והענין הנכבד קודם ועצמו שחייב
ותלמידיו על החזקה, ומצא שחייב
ממקורו על מצוה אחת שהחזקה היא לגמל

ישאל ואני שחייבתי המצוה לגמל ישאל,
לא על ק"י ארזי פירמי כמו מצוה, והוא שאמר
דבר לגמל כי על הענין בלתי קדושים ונחמתי

ה' ופירש תתנשא על קהל ו' (במדרב טו, ג),
ובארזי במדרש (במדרב רבא י"ח, ה) כל העדה
כלם קדושים כלם שמעו בסניג אנכי ולא
ידיה לך ומדוע התנשא על קהל ה'. בארזי
בוה רשעה שלהם שהיו כופרים בתורת משה,
שאמרו אחר כי אנכי ולא ידיה לך שמעו
מפי הנבורה אם היה רוצה השם יתברך
לצוות מצות על ישראל היה מצוה לישראל
בעצמו.

והפירוש (שם, ט) עוד מה נחשב למעלה מן
הענין ועשו לחם ציצית (במדרב טו,
לח) אמר ליה קרח למשה רבינו עליו השלום
טלית שכולה תכלת מהו שתהא פטורה מן
הציצית אמר ליה חייבת בציצית, אמר ליה
קרח הטלית אינה פטורה עצמה וארבעה
חומין פטורות אותה, בית מלא ספרים מהו
שיהא פטור מן המזוזה אמר ליה חייב, אמר
ליה כל התורה יש בה רע"ה פרשיות ואינן
פטורות את הבית וכי פרשיות שבמזוזה
פטורות הבית, אמר לו על אלו דברים לא
נצטווית אלא מלבך אתה בראם, ע"כ.

ומה בא הכתוב לומר אם יצאו כופרים
מפרשת ציצית או מפרשה אחרת, ועוד
אם מסמיכת הפרשה למדנו שהיה כופר
בפרשת ציצית מנא לן שהיה כופר במזוזה
היכן מציינו זה. דע כי כל כונת קרח להפליג
ולהחזיק הקושיא, כי אחי שהשם יתברך עם
ישראל אם היה רוצה השם יתברך לתת
התורה ראוי שתתנו בלא אמצעי, כי אי אפשר
שלא היו ראויים ישראל לשמוע דבר ה' שחיי
שמעו בסניג אנכי ולא ידיה לך ואם כן למה
(לא) נתנה התורה להם, והיה קרח חושב
להפיל את משה בטעותו לשאול אותו טלית
שכולה תכלת פטורה מן הציצית או חייבת
בציצית, וסבר היה כי בודאי ישיב משה
שהיא פטורה כיון שכולה תכלת, שכך היה
סברת קרח כי המצוה כדי שיהיה בטלית
תכלת.

והיה סובר כיון שהטלית כולה
תכלת למה לו חוט, ואז יהיה משיב לו קרח
אם כן כל ישראל כולם היו קדושים למה
להם כהן מיוחד לכפר בעדם, אחר שכולם
ראויים לכהנים, למה להם כהן אחי נבדל.
וקרא אשר רצה להפיל את משה בטעותו
חזבו באה בלבם, כי אדרבה זה ראיה
כי גם שם אין הדין כן, כי צריך שיהיה
דומה לכסא הכבוד וכסא הכבוד הוא מיוחד,
לכן צריך חוט מיוחד שאינו מן הטלית רק
נבדל לעצמו, וכאשר הטלית כולה תכלת אין
דמיון התכלת הזה אל כסא הכבוד שהוא
מיוחד ולכן צריך חוט מיוחד שאינו מן
הטלית, וכך ישראל אע"כ שכל ישראל כולם
קדושים צריכים אל כהן מיוחד נבדל מהם
לא שיהיו הכל כהנים כי צריך שיהיה כהן
כהן מיוחד.